

POVEŞTILE PELEŞULUI

CARMEN SYLVA, REGINA ELISABETA A ROMÂNIEI

Ediția a II-a adăugită

Cuvânt-înainte de
PRINCIPESA ISABELLE DE WIED

Volum îngrijit și postfață de
SILVIA IRINA ZIMMERMANN

Traduceri de
DIMITRIE A. STURDZA, ROMANIȚA CONSTANTINESCU,
ELENA RADU ROSETTI, SILVIA IRINA ZIMMERMANN

Ilustrații
ARHIVA PRINCIARĂ DE WIED

CUPRINS

CUVÂNT-ÎNAINTE 7

COPILOR 9

PELEȘUL 11

VÂRFUL CU DOR 14

FURNICA 22

PIATRA ARSĂ 29

JEPII 34

CARAIMANUL 43

PEŞTERA IALOMIȚEI 48

OMUL 53

VALEA CERBULUI 68

CETATEA BABEI 77

PISCUL CÂinelui 86

CEAHLĂUL 97

VALEA REA 104

ROBIA PELEȘULUI 110

ALBUM: PERECHEA REGALĂ CAROL I și ELISABETA LA CASTELUL PELEȘ 145

FARMECUL REGATULUI ÎNDEPĂRTAT. CULTURA POPULARĂ ROMÂNEASCĂ ÎN OPERA LITERARĂ
A REGINEI CARMEN SYLVA. POSTFAȚĂ DE SILVIA IRINA ZIMMERMANN 209

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI A II-A 239

MULȚUMIRI 240

Cuvânt-înainte

PRINCIPESA ISABELLE DE WIED

Elisabeth Königin von Rumänien, die zu den bedeutendsten Frauen ihrer Zeit gehörte, war mit Leib und Seele und viel Disziplin Landesmutter.

Elisabeth, die schon während ihrer Verlobungszeit Rumänisch lernte und viel über die rumänische Geschichte, die Kultur und das Volksbrauchtum gelesen hat, hatte die besondere Gabe das Schöne in anderen Menschen und fremden Kulturen zu entdecken und zu fördern. Sie setzte sich als Person, aber auch mit ihrem Status und ihrer sozialen Position als Königin, zum Wohle des Landes und der Bevölkerung ein. In Rumänien, wie auch im Ausland, trug Sie häufig die rumänische Volkstracht, lies sich in dieser fotografieren und warb für das Königreich Rumänien. Sie forderte die schönen Künste, die Musik und die Literatur. Sie übersetzte rumänische Dichter um Sie einem breiteren Publikum zugänglich zu machen. So etwa erstmalig den bedeutendsten Na-

Regina Elisabeta, una dintre cele mai cunoscute personalități ale vremii sale, a fost cu sufletul și cu multă disciplină o mamă a poporului ei.

Elisabeta a învățat limba română și a citit despre cultura, istoria și obiceiurile populare din România încă din timpul logodnei sale și a avut o înzestrare deosebită de a descoperi și scoate în evidență frumusețea oamenilor și a altor culturi. S-a dedicat personal, din înalta sa poziție socială ca Regină, binelelui țării și al poporului. A îmbrăcat portul românesc atât în România, cât și în străinătate, s-a lăsat fotografiată astfel, făcând publicitate cu imaginea ei Regatului României. A promovat artele, literatura și muzica. A tradus din poetii români pentru a-i face accesibili unui public mai larg, publicându-l, astfel, pentru prima dată în Germania, pe cel mai important poet național român, Mihai Eminescu, în anul 1878. A inițiat și încurajat relațiile dintre România

tionaldichter Rumäniens Mihai Eminescu im Jahr 1878. Sie bewirkte und förderte eine starke Wechselwirkung zwischen Rumänien und Neuwied, aber auch ganz Deutschland in fast allen Bereichen, wie z. Bsp. der Kleidung, dem Handwerk, der Musik, der Literatur sowie caritativen und sozialen Einrichtungen. So war die Blindenschule in Neuwied das Modell für die Blindenschule „Vatra Luminoasa“ in Bukarest.

Sie verfasste unter ihrem allbekannten Pseudonym Carmen Sylva unzählige Bücher und verwendete die Einnahmen für diese ihr so am Herzen liegenden Projekte.

Bei den *Pelesch-Märchen* benutzt Sie uns aus Märchen und Sagen vertraute Figuren, setzt diese in rumänische Landschaften und Gegenden und erweckt somit eine Vertrautheit. Mit ihrer Ausdrucksweise appelliert Sie an die Sinne und will darüber ein Heimatgefühl, eine Heimatverbundenheit und einen Heimatstolz bei der damaligen Jugend wecken und fördern.

Mit den *Pelesch-Märchen* setzte Königin Elisabeth dem rumänischen Königshaus ein literarisches Denkmal, indem sie das Königsschloss Pelesch, die Wiege der jungen rumänischen Dynastie, als „Märchengeschloss“ weltweit bekannt machte.

și orașul Neuwied, precum și cu întreaga Germanie, în diferite domenii, de exemplu îmbrăcăminte, meșteșugurile, muzica, literatura, instituțiile caritabile și sociale. Școala de nevăzători din Neuwied i-a fost un model pentru colonia de orbi Vatra Luminoasă din București.

Regina Elisabeta a scris sub pseudonimul ei bine-cunoscut Carmen Sylva nenumărate cărți și a folosit câstigul din vânzări pentru proiectele ei caritabile, de suflet.

În *Poveștile Peleșului*, Regina folosește figuri din bine-cunoscutele povești și legende germane, le transpune în peisajul românesc, evocând astfel o anumită familiaritate. Prin stilul ei de exprimare apelează la sentimente, încercând să ridică la cei tineri simțul patriotic și să le trezească și încurajeze mândria și atașamentul față de patrie.

Grăție *Poveștilor Peleșului*, Regina Elisabeta a creat un monument literar Casei Regale a României, făcând cunoscut Castelul Peleș, vatra tinerei dinastii românești, în întreaga lume, ca pe un „castel de poveste”.

Traducere de Silvia Irina Zimmermann

Copiilor

Traducere de Românița Constantinescu

Unde piscuri-nalte codrul încunună,
Iar râul sălbatic în vale răsună,
Mii de flori îmi înfloresc,
Dulci miresme răspândesc,
Acolo e loc de grădină, pământ läudat,
Al meu regat.

Unde în ochi curați și adânci se ascunde
Văpaia basmelor cărunte,
Vădind atâtă adevărare,
Iar dragostei, credință mare,
Acolo e de-o primăvăritică boare scăldat
Al meu regat.

Acolo unde prin văi și munți,
Un cântecel zglobiu asculți,
Unde cețurile șoptesc și se strâng,
Picături de ploaie plâng,
Acolo numai plutește în desis neumblat
Al meu regat.

Din fiecare verde lăstar,
Printr-al razei dumneiesc har,
În formă și frumoasă alcătuire,
După a devenirii lege și fire,
Crește – Copii, sunt un om atât de bogat! –
Al meu regat.

Peleșul

Traducere de Dimitrie A. Sturdza

in Bucegiul care, vechi de bătrân ce este, a văzut aşa de multe, încât nici nu-i mai vine să se mire de nimic, se avântă cloicotind un pârâu de munte, atât de sălbatic și de năvalnic, încât parcă, în răsfățarea lui, ar voi să cutreiere lumea toată.

E un voinic minunat Peleș, cu părul creț și cu adânci ochi albaștri, și e atât de voios și de puternic, fiindcă ș-a născut în adâncimile unui munte uriaș. Se zice că vine dintr-un lac năprasnic, ascuns în fundul pământului și în care locuiesc zânele apelor. Și dacă stai mult lângă Peleș, aşa de mult cât să uiți lumea, auzi cu totul deslușit cântările zânelor.

Chiar se ivește, din când în când, câte o zână, care, plutind pe o frunză mare și lată de-a lungul Peleșului la vale, alunecă din treaptă în treaptă peste cascadele apei și privește cu ochi voioși la lume. Dar nu poate să o vadă decât acela care s-a născut pe la toacă și n-a avut niciodată vreun cuget rău în sufletul lui.

Ele netezesc cu degetele lor gingeșe pletele crețe ale lui Peleș și vorbesc pe șoptite cu dânsul despre leagănul lor cel ascuns în tainițele muntelui, apoi, el le pune în față oglinzi mititele, ca să-și vadă chipurile trandafirii. Iar șoaptele lor sunt taine, ca și când s-ar furișa prin frunziș adierea unui vânt domol.

Apoi, Peleș niciodată nu obosește, atât de mare îi este puterea și de grăbită călătoria. Darnic din fire, își reînnoiește mereu valurile spumoase și nu se întreabă cât a dat și cât îi mai rămâne. Știe prea bine că jos, în adâncime, e lacul mare, care nu seacă niciodată câtă vreme Bucegiul nu se va fi prăbușit și marea nu va fi acoperit

Carpații. El, Peleș, nu știe deloc a socoti și nu zice niciodată: „Nu vreau să mă is-tovesc ca nu cumva să rămâi sărac!” O, nu, harnic și darnic își aruncă valurile prin lume la vale, ca oameni și vietăți, și ierburi să se răcorească din ele!

Se necăjește cu toate aceste și el câteodată, când primăvara nu vrea să sosească, ori toamna pleacă prea în pripă, atunci se face de tot galben și se umflă în mânia lui aşa de tare, încât rupe și sfâșie tot ce-i cade la îndemână. Iar crivățul râde de dânsul ori, drept pedeapsă, îl biciuiește și-i aruncă-n drum copaci mari, ca să-l obosească cu ei pe nerăbdătorul copil, cu pletele creț și cu inima îndărjită.

Dar nici nu e cu puțință să nu-l apuce necazul, când iarna vine aşa degrabă. Îi este un lucru nesuferit când copacii își aruncă frunzele în el și trebuie să le poarte acum neînsuflite, pe acelea cu care nu glumise toată vara; apoi îl supără și gheața, care-l strâmtorează și vrea să-l silească a tăcea. Căci un păcat mare are Peleș: voiește să stea, mereu să stea de vorbă, cu florile, cu copacii, cu păsările, cu vânturile, chiar și cu mușchii de pe pietrele din albia lui, ba, în cele din urmă, și cu sine însuși, când nu mai e cine să-l asculte. Și care e omul ce-ar voi să stea cu sine însuși de vorbă? Fie cel mai cuminte, tot i s-ar urî în curând, cum i se urăște de multe ori și celui mai bun al său prieten, care s-a putut deprinde la răbdare față cu dânsul.

Iară lui Peleș îi place prea mult ca alții să se minuneze de poveștile lui, și nu ține deloc să păstreze tainele ce i s-au încredințat, deși munții l-au mustrat adeseori pentru limbuția lui, zicându-i „Babă bătrână”. Dar el și-a scuturat părul creț și a aruncat o privire strengărească la codru, ca și când ar voi să-i zică: „Aşa-i că ţie-ți place să mă asculți?”

Am stat ceasuri multe și îndelungate lângă el și am ascultat spusele lui, și câteodată parcă vedeam vârful degetului vreunei zâne, ori piciorul trandafiriu, ori o pleată din părul ei; și am auzit adeseori cântări minunate. Acum am să vi le povestesc toate.

Căci nu e taină ceea ce Peleș a spus; o știe o mulțime de lume, o știu feriga și mușchiul, și floarea nu-mă-uita, și fagii, și brazi, iar acelora care n-o știu le-o spune vântul, ce scutură mereu frunzele, până ce nu le spune toate, ca păsările să ducă vorba mai departe peste nouă mări și nouă țări, pân-acolo unde nu mai sunt furtuni, fiindcă nu mai este nici aer. Fiindcă însă eu nu am aripi, nu pot purta

poveștile departe-n lume, ci trebuie să le spun, pentru ca să mergeți și voi să-l vedeați pe Peleș.

Poate că el are să vă povestească mult mai multe ca mie, iar acelora care n-au avut încă niciun cuget rău în sufletul lor li se vor arăta și zânele.

Acum, ascultați ce a fost, cum a fost odată și, dacă n-ar fi fost, nici n-ar povesti-o Peleș.

Vârful cu Dor

Traducere de Dimitrie A. Sturdza

ost-a odată la Sinaia o horă precum n-a mai fost. Era o sărbătoare mare și călugării din mănăstire împărțiseră poormană ciubere întregi și toți mâncaseră de se săturaseră. Oamenii veniseră de departe: de la Izvor și de la Poiana Țapului, de la Comarnic și de la Predeal și de peste munte.

Soarele strălucea și încălzea toată valea, de-și azvârleau fetele basmalele de pe cap și de-și puneau flăcăii pălăriile acoperite cu flori pe ceafă. La joc tuturor le era foarte cald.

Femeile măritate ședeau jur-împrejur pe iarbă verde și țineau copilașii la săn. Maramele lor luceau de departe, albe și gingașe ca niște flori.

Ce joc vesel! Ce tropăit! Ce strigăte! Fetele parcă pluteau în aer. Picioarele lor gingașe care se zăreau sub vânicile cele înguste parcă nici nu atingeau pământul. Iile lor erau bogat cusute. Ele străluceau de culorile cele mai vii și de aur, ca și banii de la gât. Hora se-ntorcea și se legăna neconitenit în cercuri mai mici și mai mari, la cântecul neobosit al lăutarilor, cum bate săngele prin vine, cum urmează unele după altele valurile apei.

Ceva mai departe stătea un cioban frumos, rezemat de toiagul său cel lung. Ochii săi negri ca murele se uitau spre horă. Era subțirel ca un brad. Pletele cele crete și negre îi cădeau pe umeri de sub căciula de oaie cea albă. Cămașa-i era cenușie. Un brâu lat de piele o ținea împrejurul șoldului în creți mari. În picioare purta opinci. Ochii lui dădură într-o clipă o roată peste toată hora. Îndată ei găsiră ce căutau și-și țintiră căutătura lor strălucitoare pe o fată, care se părea că nici nu-l bagă în seamă. Frumoasă era fata; frumoasă ca cea mai frumoasă floare. Ba mai frumoasă decât trandafirul Bucegiului și mai gingașă decât floarea-reginei. Ochii ei aveau două lumini: una

în negrul din mijlocul ochilor, alta în cercul cel căpriu care împrejura acest negru. Dinții îi străluceau când ea-și deschidea buzele de trandafiri. Părul ei era negru ca prăpastia din care fulgeră un șipot de apă și cununa din păr nu se veștejea, ca și cum i-ar da viață și frăgezime. Trupul ei era aşa de subțire, parcă l-a fi putut frângere cu mâna, și cu toate acestea se vorbea de puterea ei. Dar! Frumoasă era Ileana! și Ionel, ciobanul cel Tânăr, necontenit se uita la dânsa. În sfârșit, și el se apropie de horă și apucă pe Ileana de mâna. Fetele se uitară la ea și surâseră, iar Ileana roși.

Deodată cântecul läutarilor stătu, sfârșind cu un sunet ascuțit; flăcăii învârtiră pe fete sub braț jur-împrejur și Ionel trase cu putere în jos mâna Ilenei. Asta spunea mult. Însă Ileana dădu din umeri și surâse.

— Ileano! zise el încet, vezi tu colo frunzele cele galbene ale fagului? A sosit timpul: trebuie să mă duc la vale cu oile mele, în câmpul Bărăganului, poate și peste Dunăre, în Dobrogea, și nu te voi mai vedea până în primăvară. Zi-mi un cuvânt bun, ca să nu-mi tremure inima când mă voi gândi că te uiți și la ceilalți flăcăi.

- Ce să-ți spun? Tu nu mă iubești deloc și curând ai să mă uiți.
- Mai bine-oi muri decât să te uit, Ileano!
- Acestea sunt numai yorbe, și eu nu le dau crezare.
- Ce să fac ca să mă crezi?

Ileana se uită cu coada ochiului spre flăcău și ochii îi scânteau:

- Ceea ce nu poți! îi răspunse ea.
- Eu pot tot, zise Ionel încet, ca și cum nu ar mai fi știut ce vorbește.
- Nu! Căci fără oile tale nu poți trăi. Dorul lor mai greu îți trece decât dorul meu!
- Fără oile mele! zise Ionel și suspină.
- Vezi că nu poți fără oile tale? răspunse Ileana râzând. Vezi că nu poți face singurul lucru ce-ți cer, să rămâi sus la munte fără de oi? Vorbe și numai vorbe!
- Și dacă totuși îți-aș face după plac? zise Ionel, strângându-și dinții.

Flăcăii și fetele se strânseseră împrejurul Ilenei și al lui Ionel și ascultau. „Fă-o!” „Nu o fă!” strigau unii după alții.

Atunci ieși din mulțime un cioban bătrân cu pletele de argint, cu sprâncenele stufoase și puse mâna pe umărul lui Ionel:

— Lasă fetele, zise el cu asprime. Ele-ți vor rupe inima și după aceea vor râde de tine. Nu știi tu că ciobanul care își părăsește oile trebuie să moară? El se întoarse spre

Ileana și o amenință cu pumnul. Și tu crezi că, pentru că ești frumoasă, poți face tot și că mândria ta nu va mai fi pedepsită? Dar, ți-o spun eu, răul ce-l faci, ție însăși ți-l faci!

Ileana surâse:

— N-are decât să nu se ducă, n-am nevoie de dânsul. Întorcându-se în altă parte, ea alergă în mănăstire, la izvor, ca să bea apă.

Ionel însă nu mai asculta pe nimeni, ci se înturnă spre munte, cu fața palidă și cu buzele strânse. El trecu pe lângă Ileana și-i făcu numai un semn cu mâna:

— Nu o fă! strigă ea, râzând dimpreună cu celelalte fete. Peleșul parcă răsună: „Nu o fă! Nu o fă! Nu o fă!” însă Ionel nu-l auzea, ci se sui sus la munte.

Pe când soarele era în miazăzi, ajunse la stână, trecând prin poienele cele lucii, păsind prin făgetul cel umbros și pe sub braziile cei uriași, pe care șase oameni nu-i pot încinge jur-împrejur. Oile erau strânse la stână, iar câinii îi ieșiră înainte cu un lătrat prietenesc.

Le trecu cu mâna prin părul cel stufoș și chemă la dânsul pe Miorița: „Brr, oiță brr!” Miorița veni îndată cu mielușelul ei și Ionel îi băgă în lână garoafa ce-o furase de la Ileana.

El rugă pe ceilalți ciobani să ia cu dânsii și oile lui și le zise că va veni mai târziu, căci a făcut un jurământ și trebuie să-l ție. Mirarea cuprinse pe toți:

— Și dacă nu voi mai veni, încheie el, spuneți că dorul m-a chemat la nuntă.

El luă în mâini buciumul și se sui tot mai sus, până ce ajunse în vârful muntelui, de unde putea privi până la Dunăre, și peste Dunăre până în Balcani. Acolo se opri, puse buciumul la gură și-l făcu de răsună departe cu duioșie și cu durere. Atunci câinele-i cel mai credincios veni alergând cu iuțeală. Lătra, sărea împrejurul lui, trăgându-l de cămașă spre vale, astfel încât Ionel nu știa cum să scape de dânsul. În cele din urmă îl întărâtă cu ocări, cu pietre și cu lacrimile în ochi. Astfel depărtă Ionel pe cel din urmă prieten al său. El stătea acum singur în pustietatea cea mare a muntelui. Doi vulturi pluteau la picioarele lui. De altfel, domnea liniștea.

Ionel se întinse pe iarbă și suspină atât de tare, parcă i-ar fi sărit inima din loc, până ce adormi de dor și de durere. Când se trezi, norii i se învârteau împrejurul capului, și se apropiară tot mai mult, mai întâi cu mare iuțeală; pe urmă se aşezără pe dânsul ca o negură deasă și întunecată și steteră nemîșcați, de nu se putea vedea la un pas.

Deodată norii își luară forme diferite. Se părea că sunt niște ființe femeiești de o frumusețe rară, cu veșminte albe și strălucitoare ca omătul, și că se țin de mâna, plutind în aer și legănându-se împrejurul lui Ionel. El își frecă ochii, căci credea că mereu visează. Atunci auzi doina lor. Doina răsună atât de dulce și ca din depărtare mare! Iar ele întindeau spre dânsul brațele lor albe ca și crinul.

— Flăcău frumos! Fii al meu! Fii al meu! Vino cu mine! Așa se auzea din toate părțile. Ionel însă clătina numai din cap.

— Nu ne urî, strigă una. Noi vrem să-ți facem orice plăcere, ca să-ți uiți valea pentru vecie.

La aceste cuvinte, ea împrăștie negura cu mâna, și iată o poiană plină de flori, precum nu s-a mai văzut vreodată, și în poiană o stână de frunze de trandafiri, cu un izvor care curgea peste mușchiul cel moale.

— Vino! Acolo vom locui! îi zicea una din femeile cele frumoase, cu o voce ca de argint.

— Nu, vino la mine! zicea alta, și clădea dinaintea ochilor lui, din neguri, o casă, care, luminată de soare, se părea a fi un curcubeu.

Înlăuntrul ei, toate erau moi, ca de lâna cea mai subțire. Din pod și de pe pereti, ca și de pe acoperământ, se desfășeau picăturile de curcubeu, care de-abia atingeau pământul și se prefăcea în ierburi și flori.

— Aci vom locui, îi zicea fata frumoasă, te voi împodobi cum sunt și eu împodobită!

— Numai una singură are voie să mă împodobească, răspundea el tulburat, numai logodnica mea.

— Vreau eu să-ți fiu logodnică! zise o a treia. Uită-te aci să vezi zestrea mea!

Și, turtind negurele, ea făcea din ele oi, și tot multe și mai multe, încât tot muntele, toți munții și cerul erau acoperiți de oi. Ele erau albe și strălucitoare, cu telinci de aur și de argint la gât, și sub picioarele lor creșteau voioase toate plantele câmpului. Fața bietului flăcău părăsit se lumină; dar, după o clipă, el alungă de la sine arătarea cea atrăgătoare, zicând:

— Nu am decât o singură turmă, turma mea, și nu-mi trebuie alta.

Atunci negurele începură a se îndesi mai tare și a se întuneca mai mult, și Ionel fu înconjurat cu iuțeală de nori negri, din care fulgera și tuna tot mai aproape și tot mai înfricoșător. Și din tunet, el auzea aceste cuvinte:

*Perechea regală
Carol I și Elisabeta la Castelul Peleș*

ALBUM

Fotografii din Arhiva Princiară de Wied
și din colecția Silvia Irina Zimmermann

Domnitorul Carol și Elisabeta Doamna,
cca 1877. Fotografie de Franz Duschek, București.

Domnitorul Carol și Elisabeta Doamna,

cca 1875, la Sinaia.

Domnitorul Carol și Elisabeta Doamna,
cca 1878. Fotografie de Franz Mandy, București.

Domnitorul Carol, cca 1870.
Fotografie de Franz Duschek, București.

Domnitorul Carol, cca 1870.
Fotografie de Franz Duschek, București.

Elisabeta Doamna în port popular
românesc, cca 1870.
Fotografie de Franz Duschek.